

ROVINA, -INES

'Rierada o alluvió portats per un corrent i les seves inundacions', del ll. RÜINAS (DECat VII, 521b7-522a 31). Barranc de les *Ruvines*, a la Morera de Montsant (522a12).

DERIVATS. L'*Arrovinat* a Cardona i a Gósol (ib., b5). Lo Pou *Robinós*; i Estany de *Rubínets* a Tavascan (b7). *Robinera* a Benassal (b11). Per a *Rubines*, el nom antic de Binissalm, veg. art. infra.

ROVIRA

'Bosc de roures'. Per a l'ETIM., veg. DECat VII, 15 497a9-b54.

Veïnat Rovira, a Caixàs (xxvii, 58.10). *Molí i mas de Rovira*, en el terme de Muntanyola (Coromines, 1935); ja es troba documentat al S. xiv (BABL VIII, 381). *La Rovira*, partida d'Asnurri (xxxvii, 167.9). *La Rovira de Baix*, masia del municipi de Palmerola, a la dreta de la riera de Merlès. *La Rovira dels Cerdans*, mas, dalt de la serra de Centelles, al NO. del castell (Cor. 1931). *La Rovira Roja*, veïnat del municipi de Sant Martí Sarroca. *Rovira Seca*, partida de Pontons (1926). *Turó de la Rovira*, un dels cims de la muntanya Pelada, que separa els antics termes de Sant Martí de Provençals i Sant Andreu de Palomar (s'hi ha fet ara el túnel de *La Rovira*).

Singles masos *La Rovira* a Lloberola (xlvi, 123.31), i a Sant Hilari Sacalm, antic: 1259: *in domo de Ruuira*; 1357: *domus de Rovira* (Carreras Candi, *St. Hilari*, 147.25).

Sant Esteve Sesrovires, poble i municipi del Baix Llobregat, situat a l'esquerra de l'Anoia.

PRON. MOD.: *sant estéba* (sə řubirəs, només en escrits), oït allí i a Piera per Casacuberta (c. 1920).

DOC. ANT. 1091: *Sancti Stephani de ipsas ruuiras* (Balari, *Origenes*, 210); 1205: *S. Stefani de Ruviris* (ib. 383); 1238: *S. Stephani de Ruuiris* (ibid., 465).

Variant mossàrab: *Rovera*, plana de garriga en els Ports de Beseit, entre la Font del Teix i el Tossal del Rei (DECat VII, 497b45-50). *Collum de Ruera* i *Petri de Ruera*, prop d'Elna (documentats els anys 1145 i 1155: Colle. Moreau LXI i LXVII), forma antiga amb *e* en lloc de *jei* > cat. *i*.

Variant amb caiguda de la *v* darrere *o*. Singles NLL antics *Roira*, a Cotlliure (*loco vocato Ruyra*; a *Sa Royra*: 1292 en Alart, *InvLC*), i a la Roca d'Albera (*l. v.*) *Royra de Na Figera*: 1354 (documentat també per Alart). *La Roira*, bosc, a Cardet (XIII, 167).

Del NP *Ruira* diu Cor.: «Alguns pretengueren pronunciar *Ruira* el nom de l'escriptor Joaquim Ruyra (per raó etimològica), però això ho recordo com una novetat sorgida cap a 1928 a la S. F. de l'IEC d'on Joaq. Ruyra era membre vaig oïr sempre la pron. řújra. El pas fonètic de *ui* a *úi* és normal en la llengua comuna (dialectalment tant o més) i la grafia amb *y* difícilment s'hi hauria introduït si sempre s'hagués conser-
vat una pronunciació etimològica «*Roira*». *La Rújra* 60

pron. anotada per a uns masos del terme de Queralbs (VII, 188.24).

La Revuira, grandiosa i bella devesa i boscúria de l'alta Vall Ferrera, a la dreta del riu, cosa d'una hora en amunt d'Àreu. Coromines va oïr *la řebújra* (1933). *La Revuira*, NL antic prop de l'Anoia documentat l'any 917: *ipsa Revoria* (*Cart. St. Cugat* I, 13). Prové de ROBÒREA, altra forma derivada del ll. ROBOR, -ORIS, paral·lelament a *ROBEREA, derivat del ll. vg. ROBUR, 10 ROBÈRIS, que ha donat el cat. *rovira*.

Rovirola, antic veïnat del municipi de Maçanet de la Selva. *La Rovirola*, raval del municipi de Santa Maria d'Oló.

Rovirosa, cognom i NL menors (al S. del Princ.). J. F. C.

RÒVOL

Riu, afl. esq. de l'Aglí, en el Nord del Rosselló, desembocant davant Ribesaltes.

PRON. LOCAL: Deu ser řòbul, perquè Alart explica «rivière appelée auj. *lo Robul*», i el m. a 1:100.000 posa «*Le Roboul*, torrent».

MENCIONS ANT. 965: «que est ribera ipso *Rove*» (*InvLC*); 1273-74: «usque ad *Rouanel*, discurrendo per torrentem de *Roue*, usque ad dictum *Roanel*» (Alart, *Priv.*, 330; i *InvLC*); 1306: «del *Roue* d'Òpol» (*RLR* VII, 50); 1315: «e que d'aquí en avall altre hom no haya a rompre («faire des rotes ou ruptures») entro al *Roue*»; 1315: «desà el *Roue* ---, dessus lo *Rove* --- entro al *Roue*» (*RLR* xxx, 268-9).

Com es veu en realitat es tracta de dos rius: l'altre anomenat *Rovanell*, afl. del *Ròvol*, documentat, com hem vist en el doc. de 1273-74 amb var. *Roanell*. Aquest també apareix en el doc. de 1315, més avall, escrit «el *Rouanell*» (5 cops), *Rouanel* (un cop) i un altre cop «el *Roanel*» (*RLR* xxx, 268-9), amb l'aclariment que era riuet pròxim a Vespella i potser a Turà; en efecte, també en *InvLC*, s. v. *entro* es registra entro al *Roanell* a. 1315.

En fi, aquest apareix convertit en NP: «un *Petrus Roanello* de Sallagos» a. 1261, i una «terra de *Na Rouaneylla*» a. 1293, citats també en l'*InvLC*.¹

ETIM. La formació del dim. *Roanell* demostra que *Ro(v)e* ha de venir d'una forma més antiga RÓAN- o RÓDAN-, que en posició final havia perdut la -N' i canviat la A en e en posició postònica interna, segons la fonètica catalana. Doncs, tractant-se del nom d'un riu, salta a la vista que ha de ser un duplicat menor del nom del RÓDANOS, -ANUS, de Lió i Marsella.

L'antic *Rove*, es canvià en *Rovo* per l'assimilació corrent de *roille*, *moille* en *roillo*, *moillo*, i després s'hi afegí -l com en *pòndol*(l), *cérvol*, *Fórnols*, *Pàndols*. En català ha desaparegut la -D- intervocàlica, com és d'esperar de la -c que en Provença apareix com -z- (prov. *Rose*); i en català s'hi ha intercalat una -v- de transició, com en *covard* = it. *codardo*.

Això ens donaria bella ocasió d'immiscir-nos en l'etimologia pre-romana del RODANOS, fr. *Rhône*, cat.